मैत्रावरुणर्वसिष्ठः।अश्विनौ। त्रिष्टुप्।

प्रति वां रथं नृपती जरध्यै हविष्मता मनसा यज्ञियेन।
यो वां दूतो न धिष्ण्यावजीगरच्छा सूनुर्न पितरा विवक्मि॥ ७.०६७.०१

नृपती- नृणां स्वामिनौ। अश्विनौ नक्षत्राधिदेवते। आध्यात्मिके तु प्राणेशनशक्तिभूतौ। वाम्- युवयोः। रथम्- लक्ष्यप्रापकरंहणप्रतीकं वाहनम्। रथी ऋतस्य नो भवेति श्रुतेः ऋतं रथः। जरध्यै- स्तोतुम्। हविष्मता- ध्यानभावनादिहविष्मता। यज्ञियेन- पूजादानसङ्गतिकरणसंस्कृतेन। मनसा- चित्तेनोपपन्नोस्मि। यः। वाम्- युवाम्। धिष्ण्यौ- धिषणागतौ। दूतः। न- इव। अजीगः- प्रबोधयथः। सूनुः- पुत्रः। न- इव। पितरा- मातापितरौ। विवक्मि- स्तौमि। सोहमुपपन्नोस्मि ॥१॥

अशोच्यग्निः समिधानो अस्मे उपो अदृश्रन्तमसश्चिदन्ताः।
अचेति केतुरुषसः पुरस्ताच्छ्रिये दिवो दुहितुर्जायमानः॥ ७.०६७.०२

अस्मे- अस्मभ्यम्। समिधानः- सम्यगुद्दीपितः। अग्निः- पावकः सत्क्रतुः। अशोचि- दीप्यते। तमसः- अन्धकारस्य। अन्ताः। उप अदृश्रन्- उपदृश्यन्ते। दिवो दुहितुः- नभोजायाश्चिदाकाशजायाः। उषसः- प्रभात्या ज्ञानोदयदेवतायाः। पुरस्तात्- अनन्तरमिति भावः। श्रिये- कल्याणाय। जायमानः- प्रादुर्भूता। केतुः- प्रज्ञा। अचेति- ज्ञायते। कैवल्यप्राग्भार इति योगशास्त्रेषु प्रसिद्धा अनुभूतिरेव उषाः। आत्मसाक्षात्कारपूर्वं तदागमनख्यापनाय सम्भूता। उषसोऽनन्तरं सूर्यागमनवत् कैवल्यप्राग्भारानन्तरमात्मसूर्यसाक्षात्कारः ॥२॥

अभि वां नूनमश्विना सुहोता स्तोमैः सिषक्ति नासत्या विवक्वान्।
पूर्वीभिर्यातं पथ्याभिरर्वाक्स्वर्विदा वसुमता रथेन॥ ७.०६७.०३

नूनम्- निश्चयेन। अश्विना- प्राणेशनशक्तिभूतौ। नासत्या- सत्यस्वरूपिणौ। वाम्- युवाम्। सुहोता- सुष्ठु देवाह्वाता। विवक्वान्- वक्ता। स्तोमैः- मन्त्रैः। अभि सिषक्ति- सेवते। स्वर्विदा- स्वर्गज्ञेन। वसुमता- सम्पद्युक्तेन। रथेन- लक्ष्यप्रापकरंहणप्रतीकवाहनेन। रथी ऋतस्य नो भवेति श्रुतेः ऋतं रथः। अर्वाक्- अस्मदभिमुखम्। पूर्वीभिः- सनातनैः। पथ्याभिः- मार्गैः। आ यातम्- आगच्छतम्॥३॥

अवोर्वां नूनमश्विना युवाकुर्हुवे यद्वां सुते माध्वी वसूयुः।
आ वां वहन्तु स्थविरासो अश्वाः पिबाथो अस्मे सुषुता मधूनि॥ ७.०६७.०४

अश्विना- हे अश्विनौ। अवोः- रक्षकयोः। वाम्- युवाम्। नूनम्- निश्चयेन। युवाकुः- युवां कामयमानोऽहम्। वसूयुः- सम्पत्कामः। माध्वी सुते- रसे निष्पन्ने। हुवे- आह्वये। वाम्- युवाम्। स्थविरासः- प्रवृद्धाः। अश्वाः- प्राणतुरगाः। वाम्- युवाम्। आ वहन्तु- प्रापयन्तु। अस्मे- अस्मदर्थम्। सुषुता मधूनि- निष्पन्नान् रसान्। पिबाथः- अनुभवतम्॥४॥

प्राचीमु देवाश्विना धियं मेऽमृध्रां सातये कृतं वसूयुम्।
विश्वा अविष्टं वाज आ पुरंधीस्ता नः शक्तं शचीपती शचीभिः॥ ७.०६७.०५

देवा- देवौ। अश्विना- अश्विनौ। प्राचीम्- प्राचीनाम्। मे- मम। अमृध्राम्- अहिंस्याम्। धियम्। वसूयुम्- सम्पत्कामाम्। सातये- लब्धये। कृतम्- कुरुतम्। वाजे- सद्गतौ। विश्वाः- सर्वाः। पुरन्धीः- पुरुधारणाः। अविष्टम्- रक्षतम्। ता- तौ युवाम्। शचीपती- प्रज्ञापालकौ। शचीभिः- प्रज्ञाभिः। नः- अस्मभ्यम्। शक्तम्- यच्छतम्॥५॥

अविष्टं धीष्वश्विना न आसु प्रजावद्रेतो अह्रयं नो अस्तु।
आ वां तोके तनये तूतुजानाः सुरत्नासो देववीतिं गमेम॥ ७.०६७.०६

आसु धीषु निमित्तासु। अश्विना- हे अश्विनौ। नः- अस्मान्। अविष्टम्- रक्षतम्। नः- अस्माकम्। रेतः। अह्रयम्- अक्षीणम्। प्रजावत्- धर्मसन्ततियुक्तम्। अस्तु- भवतु। वाम्- युवयोरनुग्रहेण।

तोके तनये- धर्मसन्तत्यै। तूतुजानाः- त्वरमाणाः। सुरत्नासः- शोभनरत्नसम्पन्नाः। देववीतिम्- दिव्यानुभूतिम्। आ गमेम- आगच्छेम ॥६॥

एष स्य वां पूर्वगत्वेव सख्ये निधिर्हितो माध्वी रातो अस्मे।
अहेळता मनसा यातमर्वाग्श्नन्ता हव्यं मानुषीषु विक्षु॥ ७.०६७.०७

माध्वी- हे मधुरौ। एष स्यः- सोयं सोमो रसः। वाम्- युवयोरर्थे। सख्ये- मैत्र्यै। पूर्वगत्वेव- दूत इव। अस्मे- अस्माभिः। रातः- दत्तः। निधिः- सम्पद्भूतः। हितः- स्थापितः। अहेळता- अक्रोधेन। मनसा- चित्तेन। अर्वाक्- अस्मदभिमुखम्। मानुषीषु विक्षु- मनुष्यप्रजासु। हव्यम्- चरुपुरोडाशध्यानभावनादिहव्यम्। अश्नन्ता- अनुभवन्तौ। आ यातम्- आगच्छतम् ॥७॥

एकस्मिन्योगे भुरणा समाने परि वां सप्त स्रवतो रथो गात्।
न वायन्ति सुभ्वो देवयुक्ता ये वां धूर्षु तरणयो वहन्ति॥ ७.०६७.०८

भुरणा- हे भरणशीलौ। वाम्- युवयोः। एकस्मिन्। समाने। योगे। रथः- भवतोर्वाहनं लक्ष्यप्रापकगतिप्रतीकभूतम्। सप्त स्रवतः- नदीर्मूलशक्तिधारा सप्तभूमिकोन्मुखीः। गात्- गच्छति। ये। वाम्- युवाम्। धूर्षु। वहन्ति- धारयन्ति। ते। तरणयः- तारकाः। सुभ्वः- शोभनभावाः। देवयुक्ताः- देवसम्पन्नाः। न। वायन्ति- श्राम्यन्ति ॥८॥

असश्चता मघवद्भ्यो हि भूतं ये राया मघदेयं जुनन्ति।
प्र ये बन्धुं सूनृताभिस्तिरन्ते गव्या पृञ्चन्तो अश्व्या मघानि॥ ७.०६७.०९

असश्चता- असज्यमानौ सन्तौ। ये। राया- स्वदानयोग्यसम्पदा। मघदेयम्- हव्यदानम्। जुनन्ति- प्रेरयन्ति। गव्या अश्वा मघानि- गवाश्वरूपधनानि। पृञ्चन्तः- यच्छन्तः। ये। बन्धुम्। सूनृताभिः- प्रियहितवाग्भिः। प्र- प्रकर्षेण। तिरन्ते- वर्धयन्ति। तेभ्यः। मघवद्भ्यः- हव्यवद्भ्यः। भूतम्- भवतम् ॥९॥

नू मे हवमा शृणुतं युवाना यासिष्टं वर्तिरश्विनाविरावत्।

धत्तं रत्नानि जरतं च सूरीन्यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः॥ ७.०६७.१०

नु- क्षिप्रम्। मे- मम। हवम्- आह्वानम्। युवाना- तरुणौ भवन्तौ। आ शृणुतम्। अश्विनौ- प्राणेशौ। इरावत्- हव्यवत्। वर्तिः- गृहम्। यासिष्टम्- आगच्छतम्। रत्नानि। धत्तम्- धारयतम्। सूरीन्- विदुषः। जरतम्- प्रशंसतम्। यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः॥१०॥